

การศึกษาการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียน ของครอบครัวในชุมชนเมือง

The Study of Life Skill Promotion on School-Aged Children of Families in Urban Community

หทัยรัตน์ บุญโยปษฎัมภ¹

Hathairat Punyopashtambha

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาระดับและเปรียบเทียบความแตกต่างด้านปัจจัยภูมิหลังและด้านจิตลักษณะต่อความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนนวลจิต ซึ่งเป็นชุมชนเมืองในกรุงเทพฯ รวมถึงหาตัวแปรอิสระทำนายต่อความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามคือ ผู้แทนครัวเรือนในชุมชนนวลจิตจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 151 คนผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียน จำนวน 11 ด้าน ยกเว้นทักษะการแก้ปัญหาที่อยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วย กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา รายได้ส่วนตัวต่อเดือน การมุ่งอนาคตและควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตน มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 นอกจากนี้ ตัวแปรจิตลักษณะ ได้แก่ การมุ่งอนาคตและควบคุมตนและความฉลาดทางอารมณ์ สามารถทำนายความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมืองได้ร้อยละ 27

คำสำคัญ: ทักษะชีวิต การมุ่งอนาคตและควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน ความฉลาดทางอารมณ์ เด็กวัยเรียน ชุมชนเมือง

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ
Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University,
Bangkok.

Corresponding e-mail: hathairat@swu.ac.th

Abstract

This research aims at examining a level of and comparing differences of personal background and psychological traits in life skill promotion opinions on school-age children of families in Nualjit Community, an urban community in Bangkok, and finding independent variables predicting the life skill promotion opinions. The total sample group answering questionnaires is representatives of randomly selected 151 families in Nualjit Community. The important findings are as follows: the sample group agrees with 11 life skills except problem solving skill that the group almost agrees. The differences in educational level, personal income per month, future orientation and self control, and internal locus of control result in the differences in the life skill promotion opinions with the statistical significance at 0.01 level. The psychological traits, including internal locus of control and emotion quotient, can predict the life skill promotion opinion for 26%.

Keywords: *Life skill, Future orientation and self control, Internal locus of control, Emotion quotient, School age children*

บทนำ

สภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจมีความเปลี่ยนแปลงผันผวนตลอดเวลาจากกระแสโลกาภิวัตน์ อันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารและคมนาคม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างคนที่อยู่ต่างสถานที่โดยไม่จำกัดเวลา ซึ่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับเข้ามานั้น อาจไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประเทศผู้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่ขาดความสามารถในการรับมือการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้แนวโน้มของสถานการณ์ปัญหาที่พบในเด็กและเยาวชนที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น เช่น ภาวะสมาธิสั้น การติดเกมส์การตั้งครมในวัยรุ่น การใช้สารเสพติดการต่อต้านสังคม การใช้ความรุนแรงทางเพศ เป็นต้น (Aparna and Raakhee. 2011; Prajapati, Sharma and Sharma. 2017) จากสถิติด้านสุขภาพของวัยรุ่นไทยของโครงการบูรณาการระบบสุขภาพเพื่อเด็กไทยวัยรุ่นของกรมสุขภาพจิต (ม.ป.ป.) พบว่า เด็กไทยอายุ 12 ปีขึ้นไป 1.5 ล้านคน นิยมเล่นเกมออนไลน์และส่งผลถึงการเข้าถึงแหล่งอบายมุขในโลกออนไลน์และในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เด็กและเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย ประมาณ 30,000-50,000 คดีต่อปี โดยฐานความผิด 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ (2) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และ (3) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หากเด็กและเยาวชนขาดความเชื่อมั่นที่จะเผชิญปัญหาหรือไม่สามารถปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงได้ ส่งผลถึงภาวะการแปรปรวนในสภาพจิตใจ เกิดความรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง เครียดจนทนไม่ได้และไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น อาจหาทางออกสุดท้ายด้วยการฆ่าตัวตาย ดังนั้น เด็กและเยาวชนไทยจึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกทักษะชีวิตป้องกันตนเองจากสิ่งยั่วยุต่างๆ พร้อมทั้งสามารถเผชิญหน้าและรับมือกับปัญหาต่างๆ ในสังคมปัจจุบันได้

จากข้อมูลด้านสุขภาพของวัยรุ่นไทยของโครงการบูรณาการระบบสุขภาพเพื่อเด็กไทยวัยรุ่นของกรมสุขภาพจิต (ม.ป.ป.) พบว่า ทักษะชีวิตของเด็กวัยรุ่นไทยที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างต่ำใน

5 อันดับแรกได้แก่ (1) ความคิดสร้างสรรค์ (2) ความคิดแบบวิเคราะห์ (3) การแก้ปัญหา (4) การตระหนักในตนเอง และ (5) การจัดการอารมณ์ (วรินทร์พล ฉัตรพลกิตต์. 2558; กาญจนา เฉลิมพล. 2555) ด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมทักษะชีวิตจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กและเยาวชน เสมือนกับเป็นสร้างความสามารถในการเผชิญหน้าและรับมือกับภาวะการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันได้อย่างถูกต้องเหมาะสมผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการให้ความรู้เชิงเนื้อหา (Content Approach) กระบวนการสร้างกิจกรรม (Activity Approach) กระบวนการเฉพาะเรื่องหรือหัวข้อ (Thematic Approach) เป็นต้น (Singh and Gera. 2015) ดังนั้น การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนจากมุมมองของครอบครัว โดยเฉพาะในชุมชนเมืองที่มีความเป็นปัจเจกบุคคลและการเดินทางเศรษฐกิจสูง เพื่อความดำรงอยู่ จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นเพราะจะสร้างความรู้และความเข้าใจของครอบครัวในการส่งเสริมทักษะชีวิต ส่งผลให้เด็กและเยาวชนสามารถจัดการกับปัญหารอบตัวในสภาพสังคม และเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างด้านปัจจัยภูมิหลังต่อความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างด้านจิตลักษณะต่อความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง
4. เพื่อศึกษาหาตัวแปรอิสระทำนายความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทักษะชีวิต

ทักษะชีวิตตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Life Skill ซึ่งองค์การอนามัยโลก (WHO) เป็นผู้บัญญัติขึ้นทักษะชีวิตถือเป็นองค์ความรู้สำคัญเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในฐานะมนุษย์และได้ให้ความหมายไว้ว่าความสามารถของบุคคลในการกระทำหรือจัดการกับความต้องการและสิ่งท้าทายในชีวิตประจำวันได้สำเร็จทำให้สามารถปรับตัวและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (WHO. 1993; อ่างถึงใน รณภทร กตตน์วงศกร. 2557) ดังนั้น ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อการดำรงชีวิต ทั้งที่มีติดตัวมาตั้งแต่เกิด รวมกับความสามารถที่เกิดจากการเรียนรู้ และได้รับการพัฒนาและฝึกฝนทักษะจนเกิดเป็นความชำนาญ สามารถนำเอาทักษะต่างๆ เหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตจัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัว และสามารถปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีความสุข

องค์ประกอบของทักษะชีวิตตามการจัดขององค์การอนามัยโลก (อ่างถึงในสมเดช มุงเมือง. 2555) มี 10 องค์ประกอบได้แก่ (1) การคิดสร้างสรรค์ (2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (3) การตัดสินใจ (4) การแก้ปัญหา (5) การสร้างสัมพันธภาพ (6) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (7) การตระหนักในตนเอง (8) ความเห็นใจผู้อื่น (9) การจัดการกับอารมณ์ และ (10) การจัดการกับความเครียด ต่อมากรม

สุขภาพจิตได้ ได้มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลกเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยโดยแบ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตเป็น 3 ด้าน 6 คู่ รวมเป็น 12 ด้าน โดยเพิ่มด้านความภูมิใจในตนเองและด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (วารินทร์พร ฉัตรพลกิตต์. 2558; สมเดช มุงเมือง. 2555)

ทักษะชีวิตนับเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ควรเกิดขึ้นกับคนไทยทุกคน เพราะทักษะชีวิตเป็นผลของการเรียนรู้แบบตลอดชีวิต ที่พัฒนาควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม การมีพื้นฐานชีวิตที่ดีงามและมั่นคงจะทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาชีวิตมนุษย์ การจะพัฒนาให้บุคคลใดๆ มีทักษะชีวิตได้นั้น ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการให้ความรู้เพียงอย่างเดียว เพราะทักษะชีวิตเป็นความสามารถทางจิตวิทยาสังคม (Psychosocial Competence) กล่าวคือ ความสามารถในการปรับสภาพตัวเองให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันท่ามกลางวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมองค์การอนามัยโลก (1994; อ้างถึงในโสภาก ก็บางยาง และคนอื่นๆ. ม.ป.ป) กล่าวว่า การสร้างเสริมทักษะชีวิตจะช่วยพัฒนามนุษย์และช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทุกเพศและทุกวัยสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายการส่งข้อมูลข่าวสารผ่านเทคโนโลยีดังกล่าวเกิดอย่างไร้ขีดจำกัด ไม่สามารถสกัดกั้นข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จหรือเป็นภัยต่อบุคคลต่อครอบครัว และต่อสังคม โดยเฉพาะในวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เรียกกันว่าวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ เป็นวัยที่กำลังต้องการแสวงหาอัตลักษณ์เป็นของตนเอง จึงทำให้วัยรุ่นจำนวนมากอยู่ในภาวะสับสนเสี่ยงต่อการหลงผิด ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา อาทิปัญหาการใช้สารเสพติดการสูบบุหรี่การตั้งครรภในวัยรุ่น การกระทำที่ผิดกฎหมายเป็นต้น และมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตดังนั้น การส่งเสริมและพัฒนาให้เยาวชนมีทักษะชีวิต ก็ย่อมจะช่วยให้เขาสามารถจัดการกับความเครียดและความกดดันต่างๆสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเข้มแข็ง และปรับเปลี่ยนตนเองให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาดังกล่าวมาแล้วได้ในที่สุด

2. ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2548) ซึ่งได้อธิบายถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง ทฤษฎีนี้สร้างจากการสรุปผลการวิจัยในเรื่องดังกล่าวของเยาวชนและประชาชนไทยอายุ 6-60 ปี จำนวนหลายหมื่นคนแนวคิดตามทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (1) ดอกและผลไม้อ่อนต้นไม้ (2) ลำต้น และ (3) ราก ในส่วนที่แรก คือ ดอกและผลไม้อ่อนแสดงถึงพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมที่ปรารถนาต่างๆ เช่น พฤติกรรมการทำงาน พฤติกรรมสุขภาพ พฤติกรรมขยันเรียน เป็นต้น ในส่วนที่ 2 คือ ลำต้น หมายถึงสาเหตุทางจิตใจอันประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ประการ คือ (1) เหตุผลเชิงจริยธรรม (2) มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง (3) ความเชื่ออำนาจในตน (4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ (5) ทศนคติ คุณธรรม และค่านิยม (ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้นๆ หรือสถานการณ์นั้น) และส่วนสุดท้าย คือ ราก ซึ่งเป็นจิตลักษณะกลุ่มที่สอง มี 3 ด้าน คือ (1) สติปัญญา (2) ประสบการณ์ทางสังคม และ (3) สุขภาพจิต ซึ่งจิตลักษณะในส่วนนี้สามารถใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการในส่วนของลำต้นได้ งานวิจัยนี้จะอธิบายตัวแปรจิตลักษณะ 3 ตัวแปรได้แก่

2.1 การมุ่งอนาคตและควบคุมตน(Future Orientation and Self Control) หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถวางแผน ปฏิบัติเพื่อรองรับผลผลิตและป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ทำให้สามารถบังคับอารมณ์ หักห้ามใจตนเอง และอดทนต่อสิ่งร้ายวนภายนอก เพื่อควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามความ ตั้งใจ

2.2 ความเชื่ออำนาจในตน(Internal Locus of Control) หมายถึง ความเชื่อว่าทุกสิ่ง ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นมาจากการกระทำของตนเองมากกว่าโชคชะตา ความบังเอิญ หรืออำนาจของบุคคล อื่น

3. แนวคิดความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotion Quotient) หมายถึง ความสามารถในการควบคุม อารมณ์ มีจิตใจที่มั่นคง การมองโลกในแง่ดี รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความมุ่งมั่นแน่วแน่ มีเหตุผล มีสติ สามารถควบคุมตนเอง มีความสามารถในการรับรู้ถึงความต้องการของคน อื่น และรู้จักมารยาททางสังคม เป็นต้น ความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนสุขภาพ. 2555) ประกอบด้วย

3.1 ความดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม

3.2 ความเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

3.3 ความสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจใน ตนเองพอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยนี้ คือ ครั้วเรือนในชุมชนพลจิต ที่มีทะเบียนบ้านและแฝงหรือเช่าบ้าน หรือแฝดในชุมชนพลจิต จำนวน 635 ครั้วเรือน จากการใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane. 1967) จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 222 ครั้วเรือน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ จะต้องมีส่วนที่อยู่ในวัยเรียนระดับประถมศึกษาและ/หรือมัธยมศึกษาอาศัยอยู่ด้วยกัน ผู้วิจัยเลือก ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายในการรวบรวมข้อมูล และมีผู้แทนครั้วเรือนตอบกลับแบบสอบถาม จำนวน 151 คน สาเหตุที่ทำให้มีการตอบแบบสอบถามน้อย อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยลงชุมชนเพื่อ สอบถามกลุ่มตัวอย่างในช่วงเวลากลางวัน ซึ่งผู้ปกครองไม่ค่อยอยู่บ้าน อีกทั้ง กลุ่มตัวอย่างบางคน ปฏิเสธที่จะตอบแบบสอบถาม เนื่องจากจำนวนหน้าของแบบสอบถามค่อนข้างมาก ซึ่งเป็นไปตามหลัก จริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ที่พิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัย

2. พื้นที่วิจัย

ชุมชนพลจิต ชุมชนพลจิตตั้งอยู่เนื้อที่ 70 ไร่ ซอยเอกมัย 30 ถนนสุขุมวิท 63 แขวง คลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ มีจำนวนครั้วเรือน 635 ครั้วเรือน ประชากรในทะเบียนราษฎร

จำนวน 3,275 คน เป็นชาย 1,375 คน และหญิง 1,900 คน และมีประชากรแฝงที่อาศัยอยู่ตามแพลตฟอร์ม ประมาณ 8,500 คน

3. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยจะเป็นแบบสอบถามที่มาจากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องและหาความเชื่อมั่นจากกลุ่มใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้แทนครัวเรือนที่มีสมาชิกที่อยู่ในวัยเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในชุมชนนวลจิต จำนวน 20 คน โดยให้ขีดเครื่องหมายถูกลงในช่องคำตอบที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 แบบวัด ได้แก่ (1) ข้อมูลส่วนบุคคล (2) ความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตให้แก่เด็กวัยเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .918 (3) การมุ่งอนาคตและควบคุมตน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .800 (4) ความเชื่ออำนาจในตน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .812 และ (5) ความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .935

4. การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

ก่อนดำเนินการรวบรวมข้อมูลวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ยื่นข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการที่ทำวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และได้รับการรับรองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการติดต่อผู้ประสานงานชุมชนเพื่อขอเข้าพบและเชิญเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัย รวมถึงชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยและแบบสอบถาม จากนั้นได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 ให้แก่ผู้แทนครัวเรือนที่มีสมาชิกกำลังเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาซึ่งถือเป็นเด็กวัยเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ชี้แจงกลุ่มตัวอย่างถึงสิทธิที่จะไม่ตอบแบบสอบถามว่า จะไม่มีผลกระทบต่อหน้าที่การงานและการดำรงชีวิตประจำวัน และสอบถามความยินยอมในการเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมตอบแบบสอบถามและตรวจสอบความสมบูรณ์เสร็จแล้ว ได้รวบรวมส่งคืนกลับให้ผู้วิจัยทันทีเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจะอยู่ในรูปตารางสถิติ โดยใช้โปรแกรม SPSS มาวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละสำหรับระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียน 12 ด้าน ค่า t-Test และ F-Test สำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไปและ Multiple Regression สำหรับการหาตัวแปรอิสระทำนายความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง

5. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ปัจจัยภูมิหลัง ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ส่วนตัวและครอบครัวต่อเดือน และปัจจัยจิตลักษณะ ได้แก่ การมุ่งอนาคตและควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และความฉลาดทางอารมณ์

5.2 ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียน 12 ด้าน

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยภูมิหลัง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงมีจำนวน 81 คน หรือร้อยละ 53.64 เฉลี่ยอายุ 42.54 ปี ในปี พ.ศ. 2560 อยู่ด้วยกันแต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรส จำนวน 67 คน หรือร้อยละ 44.97 มีจำนวนบุตรที่กำลังเรียนในระดับปริญญาตรีมากที่สุด แบ่งเป็นบุตรชายจำนวน 23 คน หรือร้อยละ 15 และบุตรสาวจำนวน 37 คน หรือร้อยละ 24.50 สำเร็จระดับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 37.33 และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 74 คน หรือร้อยละ 50 มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนอยู่ในช่วง 25,001-40,000 บาท มากที่สุด จำนวน 64 คน หรือร้อยละ 42.67 และมีรายได้ครอบครัวต่อเดือนอยู่ในช่วง 40,001-60,000 บาท มากที่สุด จำนวน 70 คน หรือร้อยละ 48.28

2. ระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง

ในส่วนนี้ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมายของความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่แสดงในตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียน จำนวน 11 ด้าน ยกเว้นทักษะการแก้ปัญหาที่อยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วย

ตารางที่ 1: ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมายของความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง

ทักษะชีวิต	n	\bar{X}	S.D.	ระดับความหมาย
1. ทักษะการคิดวิเคราะห์	151	22.20	2.39	เห็นด้วย
2. ทักษะความคิดสร้างสรรค์	151	15.92	1.91	เห็นด้วย
3. ทักษะความตระหนักรู้ในตนเอง	151	29.42	2.95	เห็นด้วย
4. ทักษะความเห็นใจผู้อื่น	151	35.09	3.24	เห็นด้วย
5. ทักษะความภูมิใจในตนเอง	151	18.23	2.40	เห็นด้วย
6. ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม	151	30.52	3.18	เห็นด้วย
7. ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ	151	13.14	1.58	เห็นด้วย
8. ทักษะการสื่อสาร	151	18.75	2.20	เห็นด้วย
9. ทักษะการตัดสินใจ	151	9.50	1.50	เห็นด้วย
10. ทักษะการแก้ปัญหา	151	26.88	2.94	ค่อนข้างเห็นด้วย
11. ทักษะการจัดการกับอารมณ์	151	19.37	2.52	เห็นด้วย
12. ทักษะการจัดการกับความเครียด	151	16.63	2.10	เห็นด้วย

3. ความแตกต่างด้านปัจจัยภูมิหลังและด้านจิตลักษณะต่อความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง

จากผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมืองจำแนกตามตัวแปรภูมิหลังและจิตลักษณะของกลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 2 พบว่า

3.1 เพศ ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ความแตกต่างระหว่างเพศมีความแตกต่างกันในความคิดเห็น

3.2 ระดับการศึกษา ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีความแตกต่างในความคิดเห็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.50$) โดยผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจะมีคะแนนสูงสุด และผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงจะมีคะแนนน้อยที่สุด

3.3 อาชีพ ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกัน จะไม่มีความแตกต่างในความคิดเห็น

3.4 รายได้ส่วนตัวต่อเดือน ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ผู้ที่รายได้ส่วนตัวต่อเดือนแตกต่างกัน จะมีความแตกต่างในความคิดเห็น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 9.55$) โดยผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท จะมีคะแนนสูงสุด และผู้ที่มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนระหว่าง 25,001-40,000 บาท จะมีคะแนนน้อยที่สุด

ตารางที่ 2: ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมืองจาก t-Test และ F-Test จำแนกตามตัวภูมิหลังและจิตลักษณะ

ตัวแปรภูมิหลังและจิตลักษณะ	n	\bar{X}	S.D.	t	F
ตัวแปรภูมิหลัง					
1. เพศ	149			0.14	0.51
1.1 ชาย	68	256.04	20.68		
1.2 หญิง	81	255.59	18.01		
2. ระดับการศึกษา	149			-	4.50**
2.1 ประถมศึกษา	55	252.60	15.46		
2.2 มัธยมศึกษาตอนต้น	24	259.63	21.60		
2.3 มัธยมศึกษาตอนปลาย	47	252.30	15.74		
2.4 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	2	278.50	44.54		
2.5 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	9	249.67	16.69		
2.6 ปริญญาตรี	12	257.33	25.32		
3. อาชีพ	147			-	1.95
3.1 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	1	258.00	0.00		
3.2 ทำงานบริษัทเอกชน	23	268.44	27.93		
3.3 ประกอบธุรกิจส่วนตัว	47	253.87	17.82		
3.4 เกษียณจากการทำงาน	1	237.00	0.00		
3.5 รับจ้างทั่วไป	74	235.77	16.12		
3.6 อื่นๆ	1	263.77	0.00		
4. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน	149			-	9.55**
4.1 น้อยกว่า 15,000 บาท	14	274.50	24.56		
4.2 15,001-20,000 บาท	33	262.61	25.26		
4.3 25,001-40,000 บาท	64	250.33	12.89		
4.4 40,001 บาทขึ้นไป	38	251.58	13.61		

ตารางที่ 2: (ต่อ)

ตัวแปรภูมิหลังและจิตลักษณะ	n	\bar{X}	S.D.	t	F
5. รายได้ครอบครัวต่อเดือน	144			-	0.64
5.1 น้อยกว่า 20,000 บาท	16	261.13	25.38		
5.2 20,001-40,000 บาท	52	254.65	13.15		
5.3 40,001-60,000 บาท	70	254.19	20.33		
5.4 60,001 บาท ขึ้นไป	6	252.00	29.00		
ตัวแปรจิตลักษณะ					
6. การมุ่งอนาคตและควบคุมตน	150			-	32.34**
6.1 กลุ่มคะแนนน้อย	63	251.60	11.83		
6.2 กลุ่มคะแนนปานกลาง	75	253.47	18.31		
6.3 กลุ่มคะแนนสูง	12	291.42	20.28		
7. ความเชื่ออำนาจในตน	145			3.13**	4.88
7.1 กลุ่มคะแนนน้อย	38	264.34	28.25		
7.2 กลุ่มคะแนนสูง	107	253.21	14.06		
8. ความฉลาดทางอารมณ์	150			-	1.50
8.1 กลุ่มคะแนนน้อย	2	238.00	39.59		
8.2 กลุ่มคะแนนปานกลาง	80	257.59	20.82		
8.3 กลุ่มคะแนนสูง	68	254.04	16.32		

หมายเหตุ: * $p \leq .05$, ** $p \leq .01$

3.5 รายได้ครอบครัวต่อเดือน ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ผู้ที่มีรายได้ครัวเรือนแตกต่างกัน จะไม่มีความแตกต่างในความคิดเห็นฯ

3.6 การมุ่งอนาคตและควบคุมตน ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนแตกต่างกัน จะมีความแตกต่างในความคิดเห็นฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 32.34$) โดยกลุ่มที่มีการมุ่งอนาคตและควบคุมตนมาก จะมีคะแนนสูงที่สุดในทางกลับกัน กลุ่มที่มีการมุ่งอนาคตและควบคุมตนน้อย จะมีคะแนนต่ำที่สุด

3.7 ความเชื่ออำนาจในตน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมืองของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มที่มีคะแนนความเชื่ออำนาจในตนแตกต่างกัน จะมีความแตกต่างในความคิดเห็นฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.13$) โดยกลุ่มที่มีความเชื่ออำนาจในตนน้อย จะมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่มีความเชื่ออำนาจในตนมาก

3.8 ความฉลาดทางอารมณ์ ผลจากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มที่มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน จะไม่มีความแตกต่างในความคิดเห็นฯ

4. การทำนายความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง

จากตารางที่ 3 เมื่อทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบรวมของตัวแปรจิตลักษณะ 3 ตัวแปรพบว่าสามารถทำนายความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง

เมืองได้ร้อยละ 27 ได้ โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย คือ การมุ่งอนาคต-ควบคุมตนและความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ตามลำดับ คือ 1.016 และ .523 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนและความฉลาดทางอารมณ์สูง ทำให้เห็นด้วยกับการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมืองสูงเช่นกัน

ตารางที่ 3: ผลการทำนายความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมืองโดยตัวแปรจิตลักษณะ ด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบรวม

ตัวแปร	R ²	Adj. R ²	B	SE	Beta	t	F
ตัวแปรจิตลักษณะ	.27	.25				11.545**	18.316**
1. การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน			1.016	.226	.439	4.494**	
2. ความเชื่ออำนาจใจตน			-.402	.234	-.196	-1.716	
3. ความฉลาดทางอารมณ์			.523	.147	.317	3.561**	
constant= 211.73							

หมายเหตุ:**p<.01

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาระดับความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง เปรียบเทียบความแตกต่างด้านปัจจัยภูมิหลังและด้านจิตลักษณะ และหาตัวแปรอิสระทำนายต่อความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามผู้แทนครัวเรือนในชุมชนนวลจิตจำนวน 151 คนส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง เฉลี่ยอายุ 42.54 ปี ในปีพ.ศ. 2560 สำเร็จระดับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวนบุตรที่กำลังเรียนในระดับปริญญามากที่สุด ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือนอยู่ในช่วง 25,001-40,000 บาท และมีรายได้ครอบครัวต่อเดือนอยู่ในช่วง 40,001-60,000 บาท

ผู้แทนครัวเรือนในชุมชนนวลจิตเห็นด้วยกับการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียน จำนวน 11 ด้าน ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะความตระหนักรู้ในตน ทักษะความเห็นใจผู้อื่น ทักษะความภูมิใจในตนเอง ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และทักษะการจัดการกับความเครียด ยกเว้นทักษะการแก้ปัญหาที่อยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วย ถึงแม้ว่าจะมีเพียงทักษะการแก้ปัญหาที่อยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วยก็ตาม จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมทักษะชีวิตเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะสังคมในปัจจุบันและอนาคตมีความแตกต่างกับสังคมในอดีต กลับกลายมาเป็นสังคมแห่งการแข่งขัน ผู้ที่สามารถช่วยเหลือตนเองและปรับตัวได้ จะดำรงชีวิตอย่างมีสติ ความสุข และประสบความสำเร็จ ดังนั้น การส่งเสริมทักษะชีวิตซึ่งเป็นความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยาจึงเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น การเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถที่จะปรับตัวได้ในอนาคต การรู้จักป้องกันหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ และการทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. 2555)

สำหรับปัจจัยภูมิหลังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันในระดับการศึกษาและรายได้ ส่วนตัวต่อเดือนจะมีความแตกต่างในความคิดเห็นการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัว ในชุมชนเมืองโดยผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและรายได้ส่วนตัวต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท จะมีคะแนนความคิดเห็นฯ สูงที่สุด ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าโดยทั่วไปผู้ที่จบการศึกษา และมีรายได้สูงน่าจะเห็นความสำคัญต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนมากกว่า แต่ผลการวิจัยนี้กลับกัน อาจเป็นเพราะคนที่มีการศึกษาน้อยและได้รับอัตราค่าจ้างต่ำจำเป็นต้องเพิ่มเวลาทำงาน จึงมีเวลาดูแลเด็กและเยาวชนในครอบครัวของตนจะน้อยกว่าคนที่มั่งร่ำรวยกว่า (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ สุวิมล เสงพัฒนา และพุดตาน พันธูเณร. 2554) ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ต้องพึ่งและช่วยเหลือตนเองตั้งแต่อายุน้อยๆ นอกจากนี้เด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานทั้งๆ ที่วุฒิภาวะไม่เพียงพอ ขาดความรู้และทักษะวิชาชีพ ทำให้ต้องประสบกับปัญหาการถูกหลอกลวง เอารัดเอาเปรียบ และถูกใช้แรงงานอย่างไม่เป็นธรรม ดังนั้น การส่งเสริมทักษะชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนเพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้

สำหรับปัจจัยภูมิหลังที่ไม่พบความแตกต่างในความคิดเห็นการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง ได้แก่ เพศ อาชีพ และรายได้ครอบครัวต่อครัวเรือน อาจเป็นเพราะสภาพสังคมในชุมชนเมืองที่ต้องทำให้ผู้ปกครองต้องดิ้นรนหางานทำหรือประกอบอาชีพเสริมโดยไม่คำนึงว่าต้องเป็นอาชีพใดอาชีพหนึ่ง เพื่อให้มีและเพิ่มรายได้ให้สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายจำนวนมากของครอบครัว กอปรกับการอาศัยอยู่ในเมืองมักคุ้นชินกับความเจริญและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้โดยไม่ต้องสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านหรือสมาชิกในชุมชน (วรพงษ์ ป่านแก้ว. 2558)

ในส่วนของด้านจิตลักษณะ บุคคลที่มีความแตกต่างในการมุ่งอนาคตและควบคุมตนและความเชื่ออำนาจในตน จะมีความแตกต่างกันเกี่ยวกับความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง โดยผู้ที่มีการมุ่งอนาคตและควบคุมตนจะมีความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมืองสูงสุด การมุ่งอนาคตและควบคุมตนเป็นความสามารถในการคาดการณ์ถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตส่งผลให้เกิดไตรตรองอย่างถี่ถ้วน และสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนได้ มีผลงานวิจัยที่ศึกษาความเกี่ยวข้องของการมุ่งอนาคตและควบคุมตนและความเชื่ออำนาจในตนกับทัศนคติที่ต่อพฤติกรรมต่างๆ ในเชิงบวก เช่นงานวิจัยเชิงทดลองของธนะรัตน์ เก่งสกุล (2548) ที่ศึกษาสาเหตุของการรักการอ่านหนังสือภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 400 คน พบว่านักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตและควบคุมตนมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติต่อพฤติกรรมรับวัฒนธรรมมากนอกจากนี้งานวิจัยของวรรณลดา กันต์โฉม (2554) ที่ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุของการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนของวัยรุ่นจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 684 คน ในจังหวัดลพบุรี พะเยาและปทุมธานี พบว่า นักเรียนที่มีการมุ่งอนาคตและควบคุมตนมาก เป็นผู้ที่มีความชอบเสี่ยงในการคบเพื่อนน้อยกว่าผู้มีลักษณะตรงกันข้าม นอกจากนี้ งานวิจัยของน้ำเพชร สุขเพ็ง (2558) ที่ศึกษาความเกี่ยวข้องของการมุ่งอนาคตและควบคุมตนกับพฤติกรรมการทำงานตามค่านิยม 12 ประการในข้าราชการทหารชั้นประทวนและสัญญาบัตรที่ปฏิบัติงานในส่วนบัญชาการของกองทัพบกในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 602คน พบว่า ความมุ่งอนาคตควบคุมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ พฤติกรรมการทำงานตามค่านิยม 12 ประการสำหรับผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนน้อย จะมีความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมืองสูงถึงแม้ว่าความเชื่อ

อำนาจในเป็นความเชื่อที่ว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนนั้นมาจากการกระทำของตนเองมากกว่าโชคชะตา ความบังเอิญ หรืออำนาจของบุคคลอื่นอาจเป็นเพราะการถูกเลี้ยงดูมาในสมัยวัยเยาว์ กอปรกับสภาวะ ปีรัดทางเศรษฐกิจ ทำให้มีความรู้สึกไม่อยากให้บุตรหลานเหมือนตนเอง จึงสนับสนุนการส่งเสริม ทักษะชีวิตให้แก่บุตรหลานมากที่สุด สำหรับบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน จะไม่มีความ แตกต่างในความคิดเห็นฯ จากงานวิจัยสถานการณ์ครอบครัวไทยในเขตเมืองที่มาจากการสำรวจ 2,040 ครอบครัวอธิบายว่า ถึงแม้ว่าผู้ปกครองจะมีความฉลาดทางอารมณ์ได้ดีก็ตาม แต่ด้วยสภาพแวดล้อม ที่อยู่ในชุมชนเมืองบีบบังคับให้เกิดการดิ้นรน ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้ลูกหลาน จนเกิดสภาพครอบครัว ที่ต่างคนต่างอยู่ โดยเฉพาะลูกที่อยู่บ้านตามลำพังหรืออยู่กักญาติ ไม่รู้จะคุยกับใคร จนเกิดความนิ่งเฉย ไม่มีการสนทนาระหว่างกัน อาจทำให้ผู้ปกครองคิดว่าลูกไม่น่าจะมีปัญหาแต่อย่างไร (วราพงษ์ ป่าน แก้ว. 2558)

จิตลักษณะสามารถทำนายความคิดเห็นในการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียนของครอบครัว ในชุมชนเมืองได้ร้อยละ 27 โดยมีลำดับตัวทำนายที่สำคัญตามลำดับ คือ การมุ่งอนาคตและควบคุมตน และความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณลดา กันต์โหมง (2554) พบว่า ผลจาก การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงเส้นปรากฏว่า ความชอบเสี่ยงและการมีภูมิคุ้มกันการคบเพื่อนที่ไม่ดีได้รับ อิทธิพลตัวแปรเชิงสาเหตุ คือ ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนและสุขภาพจิตดี ได้ร้อยละ 28 และร้อยละ 48 ตามลำดับ อีกทั้งงานวิจัยของน้ำเพชร สุขเพ็ง (2558) พบว่า การมุ่งอนาคตควบคุมตนสามารถ ทำนายพฤติกรรมการทำงานตามค่านิยม 12 ประการของข้าราชการทหารได้ดีที่สุดคือร้อยละ 33.1 นอกจากนี้ งานวิจัยของวีรชัย คำธ (2558) เกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะการอนุรักษ์มรดกศิลปกรรม ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ 6 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,904 คน พบว่า ปัจจัยจิต ลักษณะ ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และการรับรู้สภาวะสังคม สามารถร่วม กันทำนายจิตสาธารณะการอนุรักษ์มรดกศิลปกรรมได้สำหรับความฉลาดทางอารมณ์นั้น งานวิจัยของ อิศราเลิศเยวฤทธิ์ (2558) พบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 113 คน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 รวมถึง ความฉลาดทางอารมณ์ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้วยนอกจากนี้ ผลการวิจัยของกนกอร ไชยแก้ว ประพรทิพย์ คุณากรพิทักษ์ และพนายุทธ เขยบาล (2560) พบว่า ความสัมพันธ์ในทางบวกระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถาน ศึกษาจำนวน 289 คน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ทาตัวแปรเชิงสาเหตุเพิ่มเติมที่อาจส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตในเด็กวัยเรียน ของครอบครัวในชุมชนเมือง

1.2 เปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กและเยาวชนในครอบครัว เพื่อหาเปรียบเทียบความคิดเห็น ระหว่างเด็กและเยาวชนกับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ซึ่งจะทาให้ทราบวาทักษะด้านใดที่ควรได้รับการ ส่งเสริม

1.3 ศึกษา พัฒนา และทดลองกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตในเด็กและเยาวชนวัยเรียนของครอบครัวในชุมชนเมือง เพื่อให้ได้รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม

1.4 นำกิจกรรมที่ได้จากการวิจัยที่มีประสิทธิภาพไปใช้ในชุมชนเมือง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน รวมถึงครอบครัว ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงสมรรถภาพและบุคลิกภาพของเด็กและเยาวชนด้วย เช่น มีภาวะความพิการทางร่างกาย ด้อยโอกาส มีปัญหาทางจิตใจ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและปฏิบัติ

การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทางสังคมในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและการพัฒนาบุคลิกภาพให้แก่สมาชิกในสังคมทำให้สามารถควบคุมและปฏิบัติตนถูกต้องตามระเบียบวินัยของสังคม องค์กรที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถานที่ทำงาน และสื่อมวลชน (จำนงค์ดิวัฒน์สิทธิ์ และคนอื่นๆ. 2540) สำหรับงานวิจัยนี้ได้เสนอแนะบทบาทของครอบครัว สถานศึกษา และชุมชนเพิ่มเติมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน

2.1 ครอบครัว รวมถึงเครือญาติ เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด ซึ่งแน่นอนว่าพ่อแม่และเครือญาติย่อมคาดหวังให้บุตรหลานเป็นคนดี อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และประสบความสำเร็จในชีวิต พ่อแม่และเครือญาติจึงต้องช่วยกันสร้างเสริมทักษะชีวิตด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี สละเวลาที่จะช่วยกันอบรม ถ่ายทอดหล่อหลอมค่านิยมและเจตคติในการดำเนินชีวิตที่พึงประสงค์ให้แก่บุตรหลาน

2.2 สถานศึกษา ถือเป็นบ้านที่สองของเด็กและเยาวชน ครูจึงต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและมีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมทักษะชีวิตให้แก่นักเรียน อาจจะสามารถในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น คติวิเคราะห์ประเด็นปัญหาทางสังคม ไปทัศนศึกษานอกห้องเรียน ทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น และจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน เช่น เล่นกีฬา ปลูกต้นไม้ในโรงเรียน ช่วยเหลือและเมตตาต่อสัตว์ จัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เป็นต้น

2.3 ชุมชนมีบทบาทในการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชน ซึ่งการใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based) จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการส่งเสริมทัศนคติและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างยั่งยืน ผ่านการจัดกิจกรรมในชุมชน เช่น การเล่นเกมสกี กีฬางานประเพณีการเล่นกับเพื่อนๆ การพบปะสนทนากับบุคคลต่างวัยโดยไม่มี ความกดดัน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะสังคมศาสตร์ที่พิจารณาให้ทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้คณะสังคมศาสตร์ ประจำปี 2560

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร ไชยกว้าง ประพรทิพย์ คุณากรพิทักษ์ และพนายุทธ เขยบาล. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดลำเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2560, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/Humanties-up/article/view/91921>
- กรมสุขภาพจิต. (ม.ป.ป.). สถานการณ์ปัญหาสุขภาพวัยรุ่น. สืบค้นเมื่อ 31 เมษายน 2560, จาก <http://www.dmh.go.th/downloadportal/Strategy/%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B8%A3%E0%B8%B8%E0%B9%88%E0%B8%99.pdf>
- _____. (2546). คู่มือความฉลาดทางอารมณ์. สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2560, จาก <https://www.dmh.go.th/download/ebooks/EQ11.pdf>
- กาญจนา เฉลิมพล. (2555). การศึกษารูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ จังหวัดราชบุรี. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล ประพีร์ วิริยะสมบูรณ์ เสาวคนธ์ สุดสวาสดี สุดดา ภิรมย์แก้ว และสุรพันธ์ เพชรราภา. (2540). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. (2548). ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะสำหรับคนไทย: อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. ในเอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ (รุ่นที่ 1 ครั้งที่ 1) เรื่องการใช้และการผลิตผลงานวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์เพื่อประโยชน์แก่สังคมไทย, วันที่ 26-29 ตุลาคม 2548 ณ โรงแรมและรีสอร์ททักกู่เดือน เขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ สุวิมล เสงพัฒนา และพุดตาน พันธุเณร. (2554). การลงทุนของเด็กในครัวเรือนไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ. 3(5): 1-26.
- ธนรัตน์ เก่งสกุล. (2548). อิทธิพลของการเขียนชั่งใจตนเองการได้รับสารชั่งใจที่มีผลต่อความตั้งใจใฝ่รู้ในภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- น้ำเพชร สุขเพ็ง. (2558). ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างความมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และทัศนคติที่ดีต่อการทำงานกับพฤติกรรมการทำงานตามค่านิยม 12 ประการในข้าราชการทหาร. HROD Journal. 7(1): 4-17.
- รมณภัทร กตตน์วงศ์กร. (2557). การศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางจาก (โกลประเสริฐอุทิศ) สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณลดา กันต์โฉม. (2554). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับความฉลาดคบเพื่อนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์ : ระบบพฤติกรรมไทย. 11(1-2): 41-60.
- วราพงษ์ ป่านแก้ว. (2558). วิถีคนเมือง ชีวิตป่วน สังคมป่วย. สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2560, จาก <https://www.posttoday.com/life/life/388999>

- วรินทร์พร ฉัตรพลกิตต์. (2558). **ทักษะชีวิตนิสิตปริญญาตรี หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. ปริญญาบัตรศึกษามหาบัณฑิต (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วีรชัย คำจร. (2558). อิทธิพลของการพัฒนาจิตพฤติกรรมที่มีต่อจิตสาธารณะอนุรักษ์มรดกศิลปกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในกรุงเทพมหานคร. **วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน**. 2(1/3): 62-71.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. (2555). **เข้าใจใส่ใจในวัยรุ่น**. สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2561, จาก <http://www.factsforlifethai.cf.mahidol.ac.th/teenager/support02.php>
- สมเดช มุงเมือง. (2555). **ทักษะชีวิต**. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาลบิวเดอร์.
- โสภาก กักบางยาง นุชยาพรรณ วงษ์ศรีษะ และรุ่งรังสิมา สัตยาไชย. (ม.ป.ป.). **ทักษะชีวิตร่วมสมัย**. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2560, จาก http://ge.kbu.ac.th/media_learning/doc/main_media_learning/GE121/04.pdf
- สำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2555). **ความฉลาดทางอารมณ์หรือ EQ**. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2560, จาก <http://www.thaihealth.or.th/NewsHealth.html>
- อิสรา เลิศยาวฤทธิ. (2558). ความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18. **วารสารราชนครินทร์**. กรกฎาคม-ธันวาคม 2558: 13-21.
- Aparna, N.; & Raakhee, A. S. (2011). Life Skill Education for Adolescents: Its Relevance and Importance. **Education Science and Psychology**. 2(19): 3-7.
- Prajapati, Ravindra; ,Sharma, Bosky; & Sharma, Dharmendra. (2017). Significance of Life Skills Education. **Contemporary Issues in Education Research**. 10(1): 1-5.
- Singh, Harshvardhan; & Gera, Manju. (2015). Strategies for Development of Life Skills and Global Competencies. **International Journal of Scientific Research**. 4(6): 760-763.
- Yamane, Taro. (1967). **Statistics: An Introductory Analysis**. 2nded. New York: Harper and Row.